

Sygn. akt II CZ 149/12

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. C.
przy uczestnictwie T. Z.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 16 stycznia 2013 r.,
zażalenia uczestniczki postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego
z dnia 2 maja 2012 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 24 maja 2011 r. oddalił apelację uczestniczki postępowania T. Z. oraz zasądził od niej na rzecz wnioskodawcy M. C. kwotę 1.800 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu. Sąd Najwyższy po rozpoznaniu zażalenia uczestniczki postanowieniem z dnia 10 lutego 2012 r. uchylił powyższe postanowienie w części dotyczącej kosztów i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy wskazał, że jeżeli w sprawie rozpoznawanej w trybie nieprocesowym sąd zamierza odstąpić od zasady ponoszenia przez każdego uczestnika kosztów związanych z własnym udziałem w sprawie (art. 520 § 1 k.p.c.), powinien uzasadnić takie rozstrzygnięcie szerzej aniżeli odwołaniem się do wyniku sprawy. Stwierdził ponadto, że nie znajduje uzasadnienia obciążenie uczestniczki postępowania wynagrodzeniem powiększonym o podatek VAT, gdyż dolicza się go do wynagrodzenia jedynie w wypadku, gdy koszty pomocy prawnej są zasądzone od Skarbu Państwa.

Sąd Okręgowy kolejnym postanowieniem z dnia 2 maja 2012 r. zasądził od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Jako podstawę rozstrzygnięcia wskazał art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. podnosząc, że skoro apelację złożyła uczestniczka, a wnioskodawca wnosil o jej oddalenie należy uznać, że w postępowaniu odwoławczym interesy stron były sprzeczne. Uzasadnia to zasądzenie od skarżącej kosztów zastępstwa procesowego wnioskodawcy. Przyznanie należności od Skarbu Państwa mogłoby nastąpić tylko wówczas, gdyby środek odwoławczy został uwzględniony. Sąd stwierdził ponadto, że brak podstaw do odstąpienia od obciążenia uczestniczki kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c., gdyż jej rodzina osiąga przychód rzędu 5.000 zł miesięcznie, ponadto w następstwie podziału uzyskała ona prawo do lokalu wartości 170.000 zł. Co do podatku VAT wskazał, że związany jest stanowiskiem Sądu Najwyższego.

Uczestniczka postępowania złożyła zażalenie na powyższe postanowienie, wnosząc o jego uchylenie, ewentualnie zmianę poprzez zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu apelacyjnym od Skarbu Państwa i wskazując, że orzeczenie narusza art. 520 § 1 –

3 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c. Odwołując się do złej sytuacji majątkowej podniosła, że Sąd powinien odstąpić od obciążenia jej obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przeciwnika.

Sąd Najwyższy zważył:

Zasadą jest, że w postępowaniu nieprocesowym każdy uczestnik ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie (art. 520 § 1 k.p.c.). Wyjątki od niej przewidziane są w art. 520 § 2 k.p.c. - zgodnie z którym, jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości oraz w art. 520 § 3 k.p.c. - w myśl którego jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika, przy czym przepis powyższy stosuje się odpowiednio, jeżeli uczestnik postępował niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie. W tzw. sprawach działowych, do jakich należą sprawy o podział majątku wspólnego, nie zachodzi sprzeczność interesów, niezależnie od tego jaki dana strona zgłasza wniosek co do sposobu podziału i jakie stanowisko zajmuje w sprawie. W takich postępowaniach strony są również w równym stopniu zainteresowane wynikiem postępowania, a ich interesy w zasadzie są wspólne, gdyż polegają na wyjściu ze stanu wspólności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2011 r., III CZ 46/10, OSNC 2011, nr 7-8, poz. 88, z dnia 19 listopada 2011 r., III CZ 47/11, nie publ., z dnia 16 września 2011 r., IV CZ 40/11, nie publ. i in.). Jeżeli zatem Sąd odstępuje od zasady z art. 520 § 1 k.p.c. powinien przedstawić okoliczności umożliwiające dokonanie takiej oceny. Zgodzić się należy z Sądem odwoławczym, że w okolicznościach sprawy zachodzą podstawy do przyjęcia, że w postępowaniu odwoławczym interesy apelującej uczestniczki T. Z. były na tyle sprzeczne z interesami wnioskodawcy M. C., żaden z podniesionych przez nią zarzutów nie okazał się uzasadniony, poniesione przez uczestnika koszty były relatywnie wysokie iż istniały dostatecznie usprawiedliwione przyczyny dla oparcia rozstrzygnięcia na wyjątku przewidzianym w art. 520 § 2 k.p.c.

Do orzeczeń wydanych w trybie nieprocesowym znajduje odpowiednie zastosowanie również art. 102 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 1973 r., II CZ 29/73, OSNCP 1973, Nr 12, poz. 223, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., II CZ 170/11, nie publ.). Zgodnie z tym przepisem, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów procesu albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Orzecznictwo Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje, że odstąpienie od obciążania kosztami postępowania powinno mieć miejsce wyjątkowo, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności (por. m.in. postanowienia z dnia 13 października 1976 r., IV PZ 61/76, z dnia 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06, z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CZ 117/11, z dnia 22 marca 2012 r., sygn. akt V CZ 155/11- niepubl.). Ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony ma charakter dyskrecjonalny, w związku z czym w zasadzie nie podlega kontroli instancyjnej i może być podważona przez sąd wyższej instancji tylko wówczas, gdy jest rażąco nietrafna (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2006 r., V CSK 292/06, nie publ., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, nie publ., z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, nie publ., z dnia 13 lipca 2011 r., III CZ 32/11, nie publ., z dnia 23 maja 2012 r., sygn. akt III CZ 25/12, nie publ.). Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia przez Sąd Odwoławczy art. 102 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Uczestniczka w oświadczeniu o swoim stanie majątkowym wskazała, że miesięczny dochód jej i małżonka wynosi 4948 zł, ponadto jest współwłaścicielką dwóch lokali mieszkalnych. W tym stanie rzeczy nie można przyjąć, że w sprawie występuje szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający nieobciążenie uczestniczki kosztami postępowania apelacyjnego, a rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego było rażąco nieprawidłowe.

W tym stanie rzeczy zażalenie jako bezzasadne podlega oddaleniu (art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).